

Per Westman
08-563 85 39
per.westman@hsv.se

UK-Beslut
2010-06-14
Reg.nr 13-4599-09

Yttrande över Församlingsfakultetens i Göteborg ansökan om statlig tillsyn och rätt till studiestöd

(Remiss 2009-08-31, dnr U2009/4208/UH)

Högskoleverket avstyrker att utbildningen vid Församlingsfakulteten ska ställas under verkets tillsyn.

Ansökan och ärendets hantering

Församlingsfakulteten i Göteborg har den 11 juni 2009 ansökt hos regeringen om att få sin utbildning ställd under statlig tillsyn och berättigad till studiestöd.

Högskoleverket har anmodats att avge ett yttrande om ansökan. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: Professor emeritus Anders Jeffner och professor Birger Olsson. Bedömningen baseras på skriftligt underlag från Församlingsfakulteten i Göteborg. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas bedömning är att Församlingsfakulteten i Göteborg saknar förutsättningar för att ge en utbildning inom högskolesystemet. De pekar i sitt yttrande (se bilaga) på flera brister varav konfessionella sanningsanspråk och brist på kritisk reflektion över institutionens religiösa grund är de tyngst vägande argumenten. Brist på samarbete med andra teologiska utbildningar i Sverige och en total avsaknad av jämlikhetsarbete är andra viktiga aspekter. Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning.

Högskoleverkets ställningstagande

Högskoleverket konstaterar att utbildningen som ges av Församlingsfakulteten i Göteborg inte är en högskoleutbildning. Verket anser att det inte på ett ändamålsenligt sätt kan utöva tillsyn över en utbildning som inte är en

högskoleutbildning. Verket avstyrker därför att utbildningen ska ställas under verkets tillsyn.

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetschefen Anders Flodström efter föredragning av utredaren Per Westman i närvaro av huvudsekreteraren Lena Adamson, informationschefen Eva Ferndahl och avdelningschefen Maria Sundkvist.

Anders Flodström

Per Westman

Kopia till:

Församlingsfakulteten i Göteborg

De sakkunniga

Yttrande över ansökan från Församlingsfakulteten i Göteborg om att få högskolestatus

Församlingsfakulteten i Göteborg ansöker om att få högskolestatus så att studenterna där blir berättigade till studiemedel. Vårt yttrande grundar sig på insända dokument.

Församlingsfakultetens arbete bedrivs, enligt ansökan, ”inom Peter Isaac Béens Utbildningsstiftelse”. Denna stiftelses ändamål anges i dess stadgar på följande sätt ”Stiftelsens ändamål är att, på Bibelns och bekännelsens (Konkordiebokens) grund, främja rekrytering och utbildning av Guds ords förkunnare”. Stadgarna uttalar sig tydligt bl.a. om synen på bibeln och säger ”att Bibeln är sann i allt den uttalar sig om” och ”att den evangelisk-lutherska bekännelsen (Konkordieboken) är ett förpliktande uttryck för den rätta förståelsen och tolkningen av Bibeln”. Församlingsfakultetens grundsyn präglas av denna religiösa ståndpunkt, men fakulteten kombinerar den med en ambition att arbeta på ett öppet vetenskapligt sätt med kritisk reflektion också över religionens grundläggande sanningsanspråk och Bibelns ofelbarhet.

Det är inte lätt att se hur kombinationen av konfessionella sanningsanspråk och ett vetenskapligt synsätt skall bli möjlig. Man skulle kunna hävda att den trosståndpunkt som utgör institutionens grund och det urval av kristen teologi som bestämmer studiematerialet utgör ett perspektiv som tillsammans med andra skolors perspektiv berikar det vetenskapliga studiet av religion i Sverige. Detta är en försvarbar ståndpunkt och ett konfessionellt religiöst engagemang kan också vara en viktig drivkraft till vetenskapligt studium. Men för att institutionen skall vara högskolemässig krävs också att studenterna får del av andra perspektiv än det som är institutionens eget och att de sanningsanspråk som ligger i grundideologin blir kritiskt granskade. I vår bedömning har vi sett det som en huvuduppgift att undersöka om de nuvarande kursplanerna och litteraturlistorna gör det möjligt för studenterna att under studiet betrakta de kristna lärotraditionerna från olika perspektiv, och få seriöst diskutera vetenskaplig kritik både av religiösa grundantaganden och av sanningsanspråk i heliga skrifter som Bibeln. I studiehandbok och kursplaner finns exempel på moment som inbjuder till kritisk reflektion över institutionens religiösa grund. Det gäller främst kurserna i religionsfilosofi och religionshistoria. Detta utgör emellertid en mycket liten del av utbildningen. Huvuddelen utgörs av ett studium av dels luthersk ortodox kristen teologi, dels av bibellitteratur som är präglad av denna teologi.

Lärarna inom systematisk teologi har hög kompetens när det gäller att ge en rättvis framställning av luthersk tradition och bibelsyn. Kurslitteraturen har också hög vetenskaplig kvalitet ur dogmhistorisk synpunkt. Men ingenting i kursplanerna indikerar att studenterna får möjlighet att kritisk betrakta traditionen ur andra perspektiv eller få en djupare kännedom om andra teologiska traditioner. Nutida teologer, som nytolkat traditionella kristna lärosatser, saknas helt i kurslitteraturen.

När det gäller bibelvetenskapen är det svårt att se hur en klart uttalad bundenhet till Konkordieboken från år 1580 som normerande ”för den rätta förståelsen och tolkningen av Bibeln” kan förenas med en undervisning som är ”forskningsbaserad”, dvs. ger plats för de perspektiv som finns i nutida bibelforskning. Den starkt konfessionella bundenheten för fakulteten som helhet leder lätt till att endast ett perspektiv på tolkning av bibeltexter blir allenarådande. Det märks tydligt i en kursplan för Gamla testamentet som bifogats ansökan. Den litteratur som de studerande skall läsa hör ensidigt hemma i den konservativt evangelikala traditionen (Bibeln är ofelbar; Mose har skrivit Första Mosebok, osv.). Flera lärare vid fakulteten anses kompetenta att undervisa i bibelvetenskap men endast en av dem har högre akademisk examen i ämnet (anställd på halvtid).

Den kraftigt konfessionella bundenheten får konsekvenser inte bara för utbildningens struktur och innehåll. Den förefaller också påverka rekryteringen av lärare (annonsering, rekryteringsprocess, bruk av sakkunniga, krav på vetenskapliga och pedagogiska meriter etc.). Tyvärr finns rekryteringsprinciperna inte beskrivna i ansökan. Vi konstaterar att alla lärare är män, en hundraprocentig brist på jämställdhet, och att någon plan för att åtgärda denna obalans inte har presenterats. Lärarnas tjänstgöringsvillkor med graden av forskning i deras tjänster finns inte heller redovisade i ansökan.

Församlingsfakulteten välkomnar alla studenter med behörighet till utbildningen. ”Vi ställer inga konfessionella krav”. Samtidigt ska alla som söker till utbildningen inte bara uppge sin tidigare utbildning utan också vad de arbetat med (arbetsintyg krävs) och vilka föreningar, organisationer och kyrkor de är medlemmar i. Det kan delvis vara motiverat för den tredjedel som antas till studierna utifrån yrkeslivserfarenheter (ansökan om dispens från de vanliga kraven för inträde vid högskola) men inte som ett generellt krav för att bli antagen till utbildningen. Cirka tio studerande beräknas bli antagna vart annat år, somliga går ett år (grundkurs), andra två år (diakonlinje), andra åter tre år (teologlinje). Det riskerar att bli en mycket begränsad studiemiljö. Enligt ansökan har fakulteten nu 16 studerande.

Samarbetet med andra teologiska skolor återspeglar också fakultetens markerat konfessionella karaktär. I ansökan nämns de mest teologiskt konservativa institutionerna i Norge, Danmark och Finland, och därtill den mest konservativa grenen av luthersk prästutbildning i USA, Concordia Theological Seminary i Ft. Wayne, Indiana. Några egentliga samarbetspartner i Sverige finns inte. De nationella och internationella kontakter som nämns i ansökan bidrar alltså inte till att väsentligt vidga den undervisningsmiljö som finns vid fakulteten.

I Sverige finns flera intellektuella institutioner som har till uppgift att studera, fördjupa och sprida en viss ideologi. Det gäller exempelvis de tankesmedjor som drivs av politiska organisationer. Tankesmedjorna kan fylla en viktig samhällsfunktion, men det skulle vara egendomligt att ge dem högskolestatus. På liknande sätt kan säkert församlingsfakulteten i Göteborg vara en viktig aktör i det religiösa landskapet utan att vara högskola. Vi föreslår att ansökan avslås.

Anders Jeffner

Birger Olsson